

Особливості викладання історії України англійською мовою іноземним студентам спеціальності «Річковий та морський транспорт»

Шипотілова О.П., Кожанов А.В.

*Одеський національний морський університет,
Національний університет «Одеська морська академія»*

м. Одеса, Україна

e-mail: lenakomail@ukr.net; ankozh@ukr.net

Серед основних проблем, з якими стикаються іноземні студенти, найважливішим є мовний бар'єр. Для належного засвоєння матеріалу іноземцям часто доводиться вивчати не одну, а навіть дві слов'янські мови – українську та російську. Не можна забувати і про те, що складна і об'ємна історична термінологія є, по суті, ще однією іноземною мовою.

Враховуючи наведені аргументи, альтернативним методом є проведення навчання іноземною мовою. Оптимальним вибором на сьогодні залишається англійська мова:

- переважна більшість іноземних студентів у тій чи іншій мірі вже володіє цією мовою, що принаймні на один рік скорочує тривалість навчання;
- англійська мова підвищує „конвертованість освіти”, відкриваючи для заможніших студентів можливість стажування чи спеціалізації у країнах Західної Європи, Канаді, США;
- переважна більшість інформаційних ресурсів Internet та інших пошуково-бібліотечних баз даних англійською мовою;
- робочою мовою переважної більшості міжнародних конгресів залишається англійська;
- викладання іноземною мовою відкриває нові економічні резерви для вітчизняних вузів і збільшує їх конкурентноздатність на міжнародних ринках вищої освіти [1, с. 63].

Коли в одеських вишах було вирішено запровадити для фахівців морегосподарського комплексу програму навчання англійською мовою, відразу виник ряд невирішених проблем, як наприклад, з дисципліною «Історія України».

По-перше, це підготовка достатньої кількості англomовних фахівців з предмету. Ця проблема достатньо легко долається за рахунок внутрішніх ресурсів вузу і з часом забезпечує досить серйозні переваги (активація міжнародного співробітництва, обміну, участі у грантових проектах, збільшення відсотка викладачів, які активно користуються англomовними інформаційними ресурсами).

По-друге, це підготовка англomовних навчальних матеріалів і документації. За наявності англomовних фахівців, це питання вирішується в достатньо короткий термін.

По-третє, це інформаційно-рекламна робота для належної поінформованості потенційних закордонних абітурієнтів про можливості такої форми навчання [1, с. 64].

Що ж зроблено викладачами одеських вишів у контексті викладання історії України англійською мовою для спеціальності «Річковий та морський транспорт»? Одеські морські виши є початківцями в такому досвіді. Науково-педагогічними працівниками розроблено робочу навчальну програму з курсу, конспект лекцій англійською мовою, презентаційні матеріали, плани семінарських занять і білети до курсу. Всі матеріали адаптовано для студентів судномеханіків і судноводіїв.

Колективом Одеського національного морського університету підготовлено навчальний посібник англійською мовою з історії української культури [4, с. 1-3]. Проте до цього часу немає достатньої кількості серйозних досліджень, які б дозволили зробити об'єктивну оцінку існуючих методів викладання курсу іноземним студентам, їх навчання, оцінювання тощо.

У контексті потреб системи виховання іноземних студентів і особливостей національної ментальності викладачами ОНМУ, НУ «ОМА» був осмислений теоретичний і практичний доробок зарубіжних педагогів. Головними принципами цієї системи слід вважати національний менталітет, національну психологію, національне виховання, національну ідеологію і т. ін.

Цілісна система виховання іноземних студентів у вищих навчальних закладах ґрунтується на фундаментальних принципах: культуровідповідність, гуманізм, демократизм. У процесі навчання та виховання викладачі з повагою ставляться до студентів-представників різних народів, етносів, підтримують взаємозв'язок національної духовності, культури з усім пізнавальним апаратом студентів. Реалізація принципу культуровідповідності передбачає розкриття змісту історичної науки у народознавчому аспекті.

Україна є багатонаціональною державою, в ній живе понад 100 народностей. Ми мусимо зробити все можливе для розвитку національних почуттів представників народів світу, які на час навчання злились з багатомільйонним народом України.

Принцип гуманізму, покликаний утверджувати високе суспільне визнання людини, її гідності, цінності як особистості, право на свободу, щастя і виявлення своїх здібностей. Цей принцип передбачає створення для іноземних студентів умов гармонізації відносин між ними та суспільством.

У навчальному процесі впровадження цього принципу передбачає перехід від монологу викладача до діалогу його зі студентом, тобто подолання авторитарної педагогіки. Гуманізація навчального процесу передбачає рівноправне, доброзичливе спілкування всіх учасників навчально-виховного процесу, максимальне врахування можливостей і природних задатків представників різних країн світу, визнання гідності, створення умов самопізнання і самореалізації кожного індивіда.

Принцип демократизму в освітньо-виховній системі покликаний забезпечити партнерські стосунки між викладачем і іноземним студентом у процесі виховання, утверджувати демократичні засади життєдіяльності молоді, забезпечити можливості вільного волевиявлення самодіяльності і самоутвердження особистості студента [2, с. 116].

Як викладачі, так і студенти є рівноправними суб'єктами у навчально-виховному процесі. Щоб цього досягти, необхідно широко використовувати

такі методи роботи, як диспути, дискусії, індивідуальні бесіди, проводити анкетування, тестування. Іноземні студенти потребують до себе особливої уваги щодо розкриття інших інтересів, виявлення особистих якостей. Розуміння студентів, уміння поєднати їхні особисті інтереси з інтересами колективу вищого навчального закладу, суспільства є важливою умовою в роботі викладача-вихователя на сучасному етапі демократизації [3, с. 34].

Цілісна система виховання іноземних студентів вимагає відповідного рівня гуманістичності, виключає байдужість, черствість у відносинах між викладачем і студентом. В основу його необхідно покласти почуття милосердя, вміння сприймати біль іноземних студентів, здатність відгукнутися.

Відносини у студентських групах – це, насамперед, доброзичливість, взаємна повага і вимогливість. Принцип єдності іноземних студентів у вищому навчальному закладі означає їх зближення на основі взаєморозуміння, взаємо виховання, взаємодопомоги. При цьому їх інтеграція не означає позбавлення самостійності чи індивідуальних рис виявлення.

Для цілісної системи виховання іноземних студентів у вищому навчальному закладі створюються поєднання загальнонаціональних, регіональних традицій, звичаїв та обрядів. Активне включення студентів у народні традиції і звичаї, ритуали й урочистості – могутній фактор комплексного впливу на особистість.

Іноземні студенти, які навчаються у вищих навчальних закладах України, мають народний національний світогляд, що являє собою історично зумовлену систему поглядів, переконань, переживань, ідеалів. Національно свідомі іноземні студенти знають, що відрізняє їх нації від інших, а саме – їх культура [1, с. 67].

Інтелектуальний розвиток іноземних студентів, як і культурний, здійснюється у процесі взаємодії людини з суспільством, а також завдяки цілеспрямованій навчально-виховній роботі, за умови нерозривної єдності національних і загальнолюдських надбань науково-професійної думки.

Отже, науково-педагогічні працівники одеських вишів широко використовують багатий досвід з практики виховання інших народів, намагаються віднайти цінні ідеї щодо виховання й освіти, перекладають наукові праці видатних українських істориків. Викладачі історії підтримують у іноземних студентів національне мислення, уяву, глибокі почуття, спрямовують енергію душі, волю на ідеї добра, правди, милосердя.

Література

1. Боева С. Ю. Методика та особливості викладання історії України іноземним студентам. Актуальні проблеми викладання історії України та історії української культури у вищій школі: Матеріали міжвузівського науково-методичного семінару (м. Київ, 18 грудня 2009 р.). / Відповід. Ред. – докт. істор. наук, проф. С.О. Костилева. К.: ІВЦ “Видавництво “Політехніка”, 2010. С. 62-68.
2. Мельничук І. М., Романишина Л. М., Яцишина О. В. Особливості викладання курсу «Історія української культури» іноземним студентам-медикам Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. 2012. № 2. С. 114-118.
3. Шишкіна Є. К. Методичні аспекти викладання історії України у ВНЗ англійською мовою. Тези доповідей XXV Міжнар. наук.-практич. конф. «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я». Т. 4. 2017. С. 34.
4. History of Ukrainian culture: Tutorial / Tetyana Konopatska, Valery Levchenko, Alexander Osipenko. Odessa, 2016. 48 p.